

YUCOM

Komitet pravnik za ljudska prava / Lawyers' Committee for Human Rights
17 Svetogorska Street, 11000 Belgrade, Republic of Serbia Tel/Fax: +381 11 33 44 235; 33 444 25; 3238 980
e-mail yucomoffice@gmail.com
www.yucom.org.yu

Kršenje ljudskih prava i demokratije Sistem za rano upozoravanje Newsletter No. 7

IZVEŠTAJ SA DISKUSIJE O LJUDSKIM PRAVIMA I TRANZICIONOJ PRAVDI SA
KONFERENCIJE

RAZVOJ CIVILNOG DRUŠTVA U JUGO-ISTOČNOJ EVROPI: IZGRADIMO EVROPU ZAJEDNO

(Brisel, 17. i 18. april, 2008)

Na inicijativu *Generalne Direkcije Evropske Komisije za proširenje*, predstavnici više od sto nevladinih organizacija i drugih organizacija civilnog društva iz država kandidata za članstvo u EU kao i iz država potencijalnih kandidata, su se sreli sa istim organizacijama iz zemalja članica EU u Briselu radi razmene iskustava i informacija, ali i radi diskusije u vezi sa njihovom ulogom u priključenju gore pomenutih zemalja Evropskoj uniji. Kako se ova važna konferencija dogodila u momentu koji je ključan za budućnost Srbije – predstojeći parlamentarni, pokrajinski i lokalni izbori predstavljaju samo jedan od razloga koji situaciju ove države čine komplikovanom – tim *Sistema za rano upozoravanje* je odlučio da posveti ovaj vanredni broj biltena radi informisanja naših čitalaca i prijatelja o mogućnosti da organizacije za razvoj civilnog društva odigraju još značajniju ulogu u izgradnji narušenih odnosa sa EU.

Na skupu je učestvovalo oko pedeset predstavnika preko trideset srpskih nevladinih organizacija čiji je doprinos brojnim debatama pozdravljen među učesnicima iz drugih zemalja kao i među predstavnicima Evropske komisije.

Konferenciju je otvorio *Evropski komesar za proširenje Olli Rehn* da bi posle njega jusedilo uvodno izlaganje američkog filantropa i promotera civilnog društva **George-a Soros-a**. Zatim je usledio uvodni panel, a posle njega panel pod naslovom **Uloga civilnog društva u procesu pristupanja novih zemalja članica: izvučene pouke** koji se bavio pitanjem koliko su instrumenti

YUCOM

Komitet pravnik za ljudska prava / Lawyers' Committee for Human Rights
17 Svetogorska Street, 11000 Belgrade, Republic of Serbia Tel/Fax: +381 11 33 44 235; 33 444 25; 3238 980
e-mail yucomoffice@gmail.com
www.yucom.org.yu

za pretpristupnu pomoć (IPA) otvoreni i dostupni nevladinim i organizacijama za razvoj civilnog društva na Zapadnom Balkanu i u Turskoj.

Ukazujući da su relevantne strukture u okviru EU u određenoj meri oklevale da se upuste u dijalog u vezi sa pitanjem ljudskih prava i ostalim politički "osetljivim" pitanjima koja još uvek "dolivaju ulje na vatru" na već usijanu političku situaciju u zemljama zapadnog Balkana, a koja se u najvećoj meri manifestuje u Srbiji, predstavnici nevladinih organizacija su zatražili od Evropske komisije da podrži uključanje ovih organizacija za zaštitu ljudskih prava u debatu o procesu proširenja i IPA programe. Oni su tvrdili da ne može biti efektivne i delotvorne pripreme ovih zemalja za članstvo u Evropskoj uniji ukoliko ne postoji dugoročna pretpristupna strategija¹ koja bi uključivala održiv dijalog sa organizacijama za zaštitu ljudskih prava i organizacijama za razvoj civilnog društva, a u vezi sa unapređivanjem i zaštitom ljudskih prava i građanskih sloboda, kao i u vezi sa promocijom evropskih vrednosti u medijima, školskom sistemu i javnom životu uopšte. Već u toku ovog drugog panela predstavnici YUCOM a su postavili pitanje koja je to lekcija naučena iz strategije "konstruktivnog partnerstva" sa srpskim premijerom **Vojislavom Koštunicom** i njegovom politikom.

Predstavnici YUCOM- a su uzeli aktivnog učešća u mnoštvu radionica koje su bile posvećene pitanjima kojima se bavi YUCOM. *Radionica za ljudska prava*, na kojoj je moderator bio **Jean-Cristophe Filori** iz *Generalne direkcije za proširenje*, je bila usredsređena na pitanja ljudskih prava vezanih za uslovni otpust (uvod je držao **Jos Koesters** iz Holandskog helsinškog odbora - NHC) i pravnu pomoć osobama koje ne mogu da je priušte (Uvod: **Tin Gazivoda** iz Radne grupe Centra za ljudska prava iz Zagreba). Doprinos predstavnika YUCOM-a ovoj debati je bio fokusiran na razliku između pro bono pravne pomoći onima kojima je potrebna i položajem *branitelja ljudskih prava* koji pružaju pravnu pomoć u strateškim slučajevima kršenja ljudskih prava koji se često kvalifikuju kao politička.

Predstavnici nevladinih organizacije iz Hrvatske (*DOKUMENTA*), Srbije (*Fond za humanitarno pravo*) i iz Crne Gore (*Akcija za ljudska prava*) su zatražili od EU da zauzme aktivan stav u vezi sa suđenjima za ratne zločine i sa procesom tranzicije pravde generalno: oni su tvrdili da ove teme treba da budu uključene u pred-pristupne dokumente, kao i da suočavanje sa nedavnom prošlošću treba da bude na listi uslova za članstvo u EU. YUCOM je dodao da podrška *braniteljima ljudskih prava* – koji su često na meti napada kako ostataka bivšeg režima tako i nazadnih društvenih grupa ali i državnih vlasti u zemljama zapadnog Balkana – i još

¹ Povremeno pozivanje Brisela i predmetnih zemalja na *Kopenhagenske kriterije* – se ispostavlja više kao prazna priča nego kao ozbiljno preuzimanje obaveza, budući da se ne vrše ozbiljne analize relevantnih procesa u tim zemljama, a Evropa se shvata više kao sredstvo za postizanje boljeg života nego kao vrednosni sistem kojem treba težiti.

YUCOM

Komitet pravnik za ljudska prava / Lawyers' Committee for Human Rights
17 Svetogorska Street, 11000 Belgrade, Republic of Serbia Tel/Fax: +381 11 33 44 235; 33 444 25; 3238 980
e-mail yucomoffice@gmail.com
www.yucom.org.yu

konkretnije, insistiranje na vladavini prava mogu da predstavljaju značajan instrument u pomaganju onim zemljama koje žele da postignu evropske standarde u tim oblastima.

Predstavnik Evropskog komesarijata za proširenje J-C Filori je izrazio podršku i naglasio da predstavnici nevladinih organizacija iz regiona mogu uvek da se obrate Briselu za pomoć na polju bolje komunikacije, poboljšanja stanja ljudskih prava, tranzicione pravde i suđenja za ratne zločine u pretpristupnim dokumentima. On je ukazao da delegacije Evropske komisije u zemljama Zapadnog Balkana predstavljaju odgovarajuće kanale za komunikacije koji bi stalno trebalo da budu otvoreni za kontakte sa NVO.

Drugi dan konferencije, 18. april, je otpočeo neformalnim radnim doručkom ekspertskog tima Evropske komisije koji je zadužen za Srbiju sa predstavnicima organizacija civilnog društva iz Srbije. Događaju je takođe prisustvovao Nj. E. **Josep M. Lloveras**, koji se nalazi na čelu Delegacije Evropske komisije za Srbiju i njegova saradnica **Vera Morandini**.

Ovaj događaj je bio iskorišćen za dinamičnu razmenu informacija: dok su predstavnici Evropske komisije brifovali njihove goste o politici Evropske unije i Evropske komisije prema Zapadnom Balkanu, a posebno prema Srbiji, aktivisti srpskih NVO su davali komentare u vezi sa trenutnim političkim i društvenim događajima u zemlji. Nekoliko najvažnijih stvari:

- o Aktivisti koji se bave zaštitom ljudskih prava su se složili da je Brisel do sada skoro u potpunosti izbegavao kontakte sa nevladinim organizacijama koje se bave ovim i drugim "osetljivim" pitanjima i pozdravili najavljenju promenu u tom pravcu: veću otvorenost Evropske komisije ka ostvarivanju kontakata i održavanju regularnih konsultacija sa *braniteljima ljudskih prava* u Srbiji koji mogu biti samo obostrano korisni, zaključio je predstavnik Beogradskog centra za ljudska prava.
- o Predstavnik *Fonda za humanitarno pravo* je ponovio da je uključanje pitanja tranzicione pravde u pretpristupne dokumente i uslove koji trebaju biti postavljeni Srbiji neophodno.
- o Predstavnik *Helsinškog odbora za ljudska prava u Srbiji* je tvrdio da redovne konsultacije između Evropske komisije i NVO-a koje se bave zaštitom ljudskih prava u Srbiji imaju veliku važnost u razvoju održive strategije Evropske unije za Srbiju, kao i za izbegavanje problema koji su se pojavili kao posledica oslanjanja na "partnerstvo sa vladom".
- o YUCOM je insistirao na tome da podrška *braniteljima ljudskih prava* i njihovom uključanju u dijalog sa Evropskom unijom i Evropskom Komisijom u vezi sa elaboracionim okvirom preko – potrebne strategije podrške srpskom civilnom društvu za pretpristupni period treba da bude jedan od prioriteta u predstojećem periodu. Ova podrška takođe treba da uključi pristup IPA fondovima. Ovakav pogled na stvari je podržan od strane većine prisutnih organizacija.

YUCOM

Komiteet pravnik za ljudska prava / Lawyers' Committee for Human Rights
17 Svetogorska Street, 11000 Belgrade, Republic of Serbia Tel/Fax: +381 11 33 44 235; 33 444 25; 3238 980
e-mail yucomoffice@gmail.com
www.yucom.org.yu

Članovi tima Evropske komisije za Srbiju su zaključili da pitanja ljudskih prava imaju izuzetan značaj za Evropsku uniju i Evropsku komisiju, i da zauzimaju veoma visoko mesto na njihovoj agendi, i da će komentari izrečeni na ovom sastanku biti uzeti u ozbiljno razmatranje kada se buduća politika i aktivnosti budu planirale.

Debata na panelu **Uloga civilnog društva u prepristupnom procesu u zemljama proširenja** nije predstavljala izuzetak: **Ivan Vejvoda** (*Balkan Trust for Democracy*), jedan od učesnika panela, je rekao da budućnost strategije proširenja i pred-pristupnih dokumenata treba da preduzme *"specijalnu ulogu koju treba da igraju organizacije za zaštitu ljudskih prava, kao i one koje su kritične prema odgovornosti državnih vlasti za situaciju u zemlji"* i u tom smislu dodao *"da takve organizacije treba da dobiju institucionalnu finansijsku podršku"*.

Paralelno sa tim panelom, tri radionice su održane da bi se raspravljalo o sledećim temama. Jedna od njih je izazvala posebno interesovanje među svim učesnicima: **INSTRUMENTI ZA PREPRISTUPNU POMOĆ (IPA): NJIHOVI DOPRINOSI RAZVOJU CIVILNOG DRUŠTVA U JUGOISTOČNOJ EVROPI** (sa **Dirk-om Meganck-om** of iz **EC DG ENLAG** kao moderatorom) koji su bili usmereni na prezentaciju IPA fondova namenjenih za Zapadni Balkan i Tursku, predpristupna strategija za 2008 i 2010 godinu i *Regionalni program Službe za civilno društvo* (vođeni od strane **Yngve-a Engstroem-a**). Ova radionica je ponudila još jednu priliku za predstavnike NVO iz Srbije - posebno za YUCOM i HOPS – da naglase značaj stalne komunikacije između organizacija za zaštitu ljudskih prava i službe i konsultacija među njima u vezi sa prioritetima u prepristupnoj podršci. Opšta tema u vezi distribucijom IPA fondova treba takođe da bude predmet takvih konsultacija, s obzirom da su prethodna iskustva bila takva da je pomoć koja je bila kanalisana preko vladinih ministara i/ili preko NVO-a koje su bile organizovane od strane vlade često bila pogrešno korišćena a služila je čak i kao sredstvo korupcije. Konačno pitanje je pokrenuto u svetlu toga što se budućnost IPA fondova ogleda u mogućem ishodu budućih izbora u Srbiji.

U svojim odgovorima i komentarima **Yngve Engstrom**, *Šef Službe civilno društvo*, je zaključio da spremnost *Evropske komisije* da spreči probleme na koje su srpski aktivisti koji se bave razvojem civilnog društva ukazali, i pozvao rukovodstvo *delegacije Evropske komisije* da izmeni praksu i da se češće konsultacije sa organizacijama za zaštitu ljudskih prava, i obavezao se da na to da obrati dodatnu pažnju u određivanju prioriteta u oblasti razmeštanja IPA fondova u budućnosti. On se takođe obavezao na ispitivanje dodatnih mehanizama za borbu protiv korupcije u regionu.

YUCOM

Komitet pravika za ljudska prava / Lawyers' Committee for Human Rights
17 Svetogorska Street, 11000 Belgrade, Republic of Serbia Tel/Fax: +381 11 33 44 235; 33 444 25; 3238 980
e-mail yucomoffice@gmail.com
www.yucom.org.yu

Zaključak :

Branitelji ljudskih prava i organizacije civilnog društva koje su zadržale kritički stav prema razvoju situacije u regionu uopšte, a posebno u Srbiji, mogu samo da budu zadovoljni najavljenim izmenama u politici Evropske komisije prema temama koje spadaju u njihovu delatnost. Razumevanje, podrška i pomoć koje dolaze iz evropskih institucija ne samo da će pomoći njihov rad kao bi postao još efikasniji i uspešniji, nego će takođe i ubrzati napredovanje Srbije ka pridruživanju porodici slobodnih i demokratskih zemalja.

